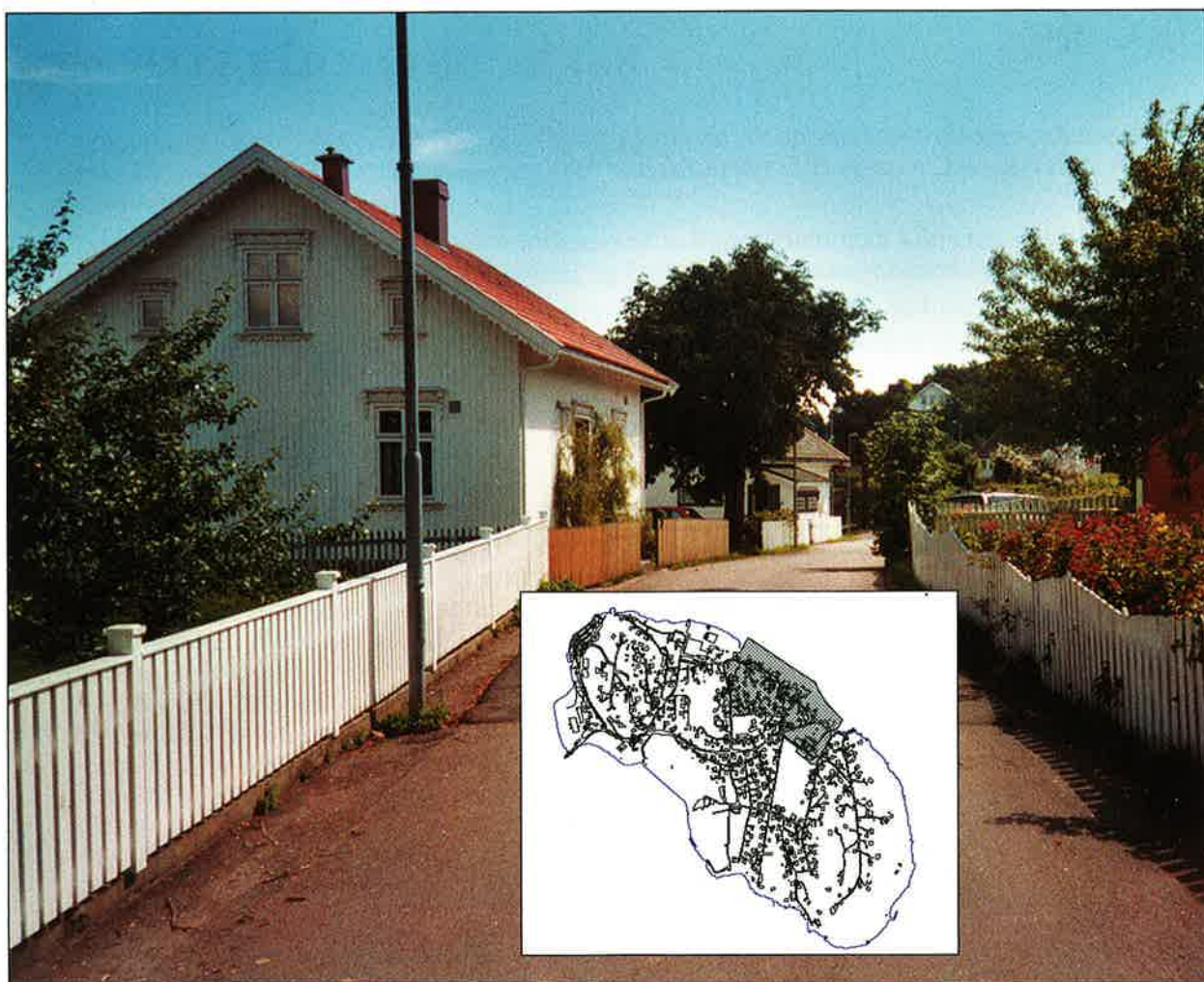

Tønsberg kommune
BYGGESKIKKSVEILEDER
HUSØYSUND
September 2001

Utarbeidet med konsulentbistand fra arkitekt Øyvind Løken, Kvartal 19 Arkitektkontor

INTRODUKSJON

Hensikten med denne veilederen er å gi både huseiere og kommune råd og retningslinjer i forbindelse med oppgradering av bestående bebyggelse på et begrenset område på Husøy. Området er i kommunedelplan For Husøy, arealdelen, markert som et verneverdig område. I bestemmelsene til planen står det bl.a.følgende: «*Ved reoperasjon og modernisering av bygningene, skal de utvendig oppgraderes og bevares i, eventuelt tilbakeføres til, sin opprinnelige stil i henhold til «Byggeskikkveileder Husøysund, september 2001».*

I det følgende finner du:

- 1) Generelle råd mht ulike tiltak (fasader, utvidelser, uthus)
- 2) Bevaringskategorier; bygningene er delt inn i ulike kategorier utifra hvor godt bevart de er.
- 3) Enkeltbygninger; tabell hvor hvert gårdsanlegg/bygning er beskrevet og hvor det er gitt spesifikke råd mht hva som bør/ kan gjøres på bygningene.
- 4) Praktiske tips
- 5) Bakgrunnsinformasjon/- litteratur.

GENERELLE RÅD V/ ULIKE TILTAK

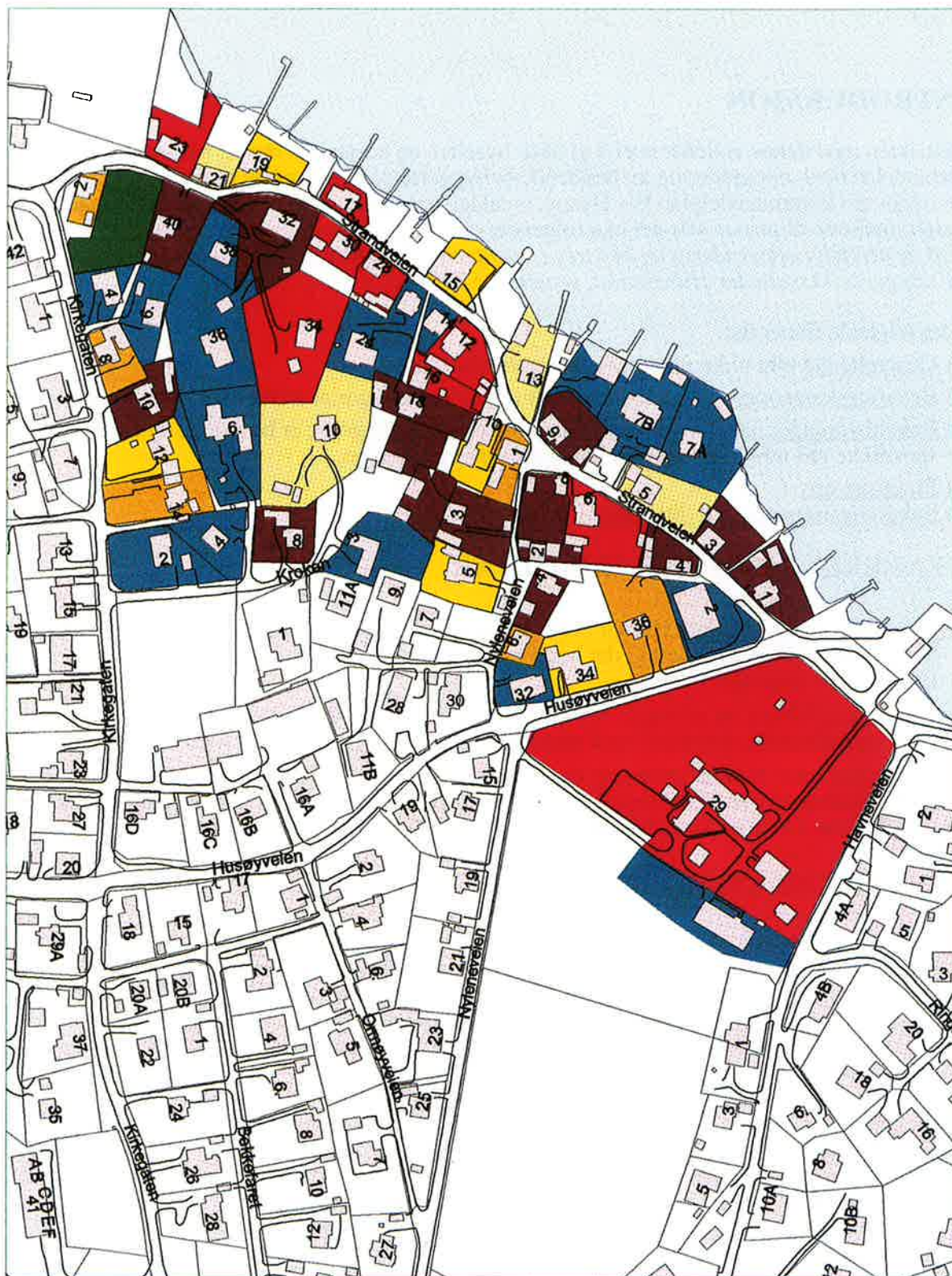
- Oppgradering av fasader : Her vil bevaring og gjenbruk av opprinnelige detaljer, alternativt kopiering av disse, garantert gi det beste estetiske resultatet (NB dette er ikke et hinder for gode, funksjonelle løsninger ellers).
- Utvidelser (tilbygg og påbygg): bør utformes ved at byggestilen ikke kopieres slavisk., men at form og målestokk, eventuelt også material og fargebruk, harmonerer med det gamle.
- Uthus: bør være enklere utstyrt og gis en mer nøktern utforming enn bolighuset når det gjelder f. Eks kledningstype og listverk (Det er en utstrakt tendens at uthus fremstå som miniatyrer av bolighusene. Dette er ikke i tråd med tidligere byggeskikk og tradisjon).

BEVARINGSKATEGORIER

Jfr. Kartet på neste side er bygningene på området er delt inn i fem ulike bevaringskategorier:

1. Hus som er bevart i sin opprinnelige form og detaljering. *Disse har stor dokumentasjons og miljømessig verdi og bør bevares som de står.*
2. Hus som er bevart i sin opprinnelige form men som er endret mht. vinduer og andre fasadedetaljer. *Disse har stor dokumentasjons og miljømessig verdi og bør tilbakeføres til sin opprinnelige stil.*
3. Hus som har fått mindre tilbygg eller påbygg men hvor det opprinnelige preget stort sett er beholdt eller er lett gjenkjennbart. *Disse har stor dokumentasjons og miljømessig verdi og bør beholdes/tilbakeføres så langt det lar seg gjøre.*
4. Hus som er sterkt ombygget og hvor tilbakeføring er vanskelig eller lite hensiktsmessig. *Disse bør oppgraderes estetisk og tilpasses det helhetlige bygningsmiljøet.*
5. Hus som er sterkt ombygget og som har fått en ny stil og en ny estetisk helhet. *Disse bør beholdes som de er forutsatt at de passer inn i det helhetlige bygningsmiljøet.*

For øvrig er det i oversikten tatt med en sjette kategori, *nyere hus*, dvs. hus fra etter annen verdenskrig og ubebygde tomteparseller. Det gjøres oppmerksom på at kategorifastsettelsen gjelder gårdsanlegget som helhet, basert på hovedbygningens bevaringsmessige tilstand.

TEGNFORKLARING

- Bevaringskategori 1
- Bevaringskategori 2
- Bevaringskategori 3
- Bevaringskategori 4
- Bevaringskategori 5
- Nyere hus
- Ubebygde tomteparseller

Målestokk 1:3000

ENKELTBYGNINGER

I tabellen nedenfor er hvert enkelt gårdsanlegg/bygning beskrevet og det er gitt spesifikke råd mht hva som bør/ kan gjøres på de enkelte bygningene. NB! I tabellen er det vist til ulike stilarter (empirestilen, sveitserstilen osv). Bakerst i heftet finnes en kort forklaring omkring hva som kjennetegner de ulike stilarterne.

KIRKEGATEN:

Adr.	Bev. Kat.	Beskrivelse	Anbefaling
2	3	Opprinnelig byggestil sen-empire. Eldre bolig i 1,5 etasje. Nyere tilbygg mot øst og syd. Kledd om i nyere tid med vestlandspanel. Moderne vinduer m/isolerglass. Uthus er bevart i sin opprinnelige stil.	Bør tilbakeføres mht fasadedetaljer og vinduer (jfr. uthus). Grad av tilbakeføres bør diskuteres.
4	Nyere	Nyere hus..Moderne bolig i en etasje med sokkel. Flatt tak med svakt fall. Bygningsformen er fremmed i miljøet.	Takoppbygg med et begrenset loftsareal bør vurderes (NB kan skape problemer for nabo).
6		Nyere hus."Typehus" i en etasje fra 1972. Røstet tak.	Kan beholdes i sin opprinnelige utførelse.
8	3	Bolig i to etasjer med uthus. Opprinnelig sveitserstil, nå sterkt ombygget. Tilbygg og påbygg fra nyere tid, tømmermannspanel, moderne vinduer.	Bør tilbakeføres mht fasadedetaljer og vinduer.
10	1	Opprinnelig stil sen-empire.Bolig i en etasje med loft. Røstet tak. Byggestil fra rundt 1850. Fasadedetaljer bevart. Sidebygning i tilsvarende stand. Jfr. SEFRAK-registeret.	Autentisk boligeiendom (gbnr 159/388) som bør bevares slik den er i dag.
12	5	Sveitserstilbolig i to etasjer. Meget sterkt ombygget og tilbygget. Framstår som en helhet i moderne utførelse, dog med tidlig 1800-talls stilvinduer (kopier). Høy standard. Ny garasje.	Nåv. moderne utforming bør beholdes
14	3	Opprinnelig stil sveitser.Bolig i to etasjer. Sterkt ombygget, tilbygg av nyere dato, ny vestlandspanel og moderne vinduer. Ny garasje.	Det bør settes inn nye vinduer i sveitserstil (losholtvinduer). Langsiktig mål om tilbakeføring av opprinnelig stil.

KROKEN:

Adr.	Bev. Kat.	Beskrivelse	Anbefaling
2	Nyere	"Typehus" i en etasje med røstet tak. Trolig oppført på 1970-tallet. Typisk hus for sin tid	Bør i prinsippet beholdes i original stil. Tilbygg kan vurderes
3	Nyere	Moderne bolig i en etasje oppført i imitasjonsstil. Røstet tak.	Bør i prinsippet beholdes i nåværende utforming
4	Nyere	Bolig i en etasje med sokkel. Oppført i mur, trolig på 1950-tallet. Røstet tak. Typisk hus for sin tid.	Bør i prinsippet beholdes i original stil. Tilbygg kan vurderes
6	Nyere	Bolig i en etasje med røstet tak. Trolig nyoppført eller sterkt ombygget/rehabiliteret på 1980 eller 90-tallet i en type imitasjonsstil. Høy standard.	Bør i prinsippet beholdes i nåværende utforming.
8	1	Bolig i 1,5 etasje og uthus i moderat sveitserstil. Rehabiliteret og utvidet i imitasjonsstil. Uthus beholdt i sin opprinnelige stil. Typisk boligeiendom for sin tid, inkl. Hage.	Bør tilbakeføres mht fasadedetaljer og vinduer.
10	5	Opprinnelig stil sveitser. Bolig i to etasjer, trolig oppført rundt 1900. Sterkt ombygget og rehabiliteret i nyere tid.	Bør i prinsippet beholdes i nåværende stil

STRANDVEIEN

Adr.	Bev. Kat.	Beskrivelse	Anbefaling
1	1	Opprinnelig stil sveitser. Bolig i 1,5 etasje. Opprinnelig stil godt bevart. Moderne vinduer er innsatt. Flott sveitserveranda. Jfr. SEFRAK-registeret.	Bør bevares i opprinnelig stil. Vindustype bør tilbakeføres
3	1	Bolig i 1,5 etasje i sveitserstil, restaurert i opprinnelig sveitserstil. Flyttet fra Tørrfest i 1895. Jfr. SEFRAK-registeret.	Bør bevares som det framstår i dag.
4	1	Opprinnelig stil sveitser (moderat).Liten bolig i en etasje med loft fra slutten av 1800-tallet med sidebygning. Nyer vindustyper innsatt. Jfr. SEFRAK-registeret.	Bør bevares og tilbakeføres fasademessig
5	5	Opprinnelig stil sen-emire. Bolig i en etasje med innredet loft. Vesentlig ombygget og framstår i dag i en tilnærmet sen-empirestil.	Bør beholdes/videreutvikles med utgangspunkt i nåværende. utforming.
6	2	Flere byggetrinn. Opprinnelig stil sen-empire, sveitser og funkis. Bolig med butikktilbygg i hhv 1,5 og en etasje. Innbygget glassveranda i nyere udefinerbar stil. Forskjellige kledningstyper.	De forskjellige stilkomponentene bør fremheves hver for seg og bygningen strammes opp estetisk.
7A OG B	Nyere	Nye boliger oppført i miljøtilpasset stil. På forskjellige måter eksempler på godt tilpassede hus.	Bør beholdes i nåværende form.
8	1	Opprinnelig stil empire.Liten tidlig 1800-talls boligeiendom med hovedhus og uthus. Opprinnelig form bevart, men nyere tømmermannskledning utvendig. Nye vinduer i stilriktig utforming er innsatt. Typisk boligeiendom for sin tid. Jfr. SEFRAK-registeret.	Utvendig kledning og detaljering bør tilbakeføres til opprinnelig stil.
9	1	Opprinnelig stil sen-empire. Velholdt bolig i 1,5 etasje. Opprinnelig stil godt bevart. Nye stilvinduer innsatt. Eksempel på godt bevart bygning. Jfr. SEFRAK-registeret.	Bør bevares som det står i dag.
10	3	Opprinnelig stil funkis. Bolig i to etasjer (trolig påbygget eldre bolig). Tilbygg med flatt tak. Ny sidebygning i stilriktig utførelse	Estetisk oppgradering med utgangspunkt i funkisstilen anbefales.
11	Nyere	Vesentlig ombygget og påbygget verkstedbygning og bruksendret til boligformål. Miljøtilpasset byggestil.	
12	2	Opprinnelig stil sveitser/jugend. Bolig i to etasjer fra rundt 1900. Glassveranda i front. Opprinnelig form beholdt, men nyere klednings og vindustype. Typiske "snekkergleder" fjernet. Sidebygning er mer opprinnelig. Jfr. SEFRAK-registeret.	Bør tilbakeføres fasademessig
13	5	Opprinnelig stil sveitser. Hovedhus i 1,5 etasje, opprinnelig sveitserstil men meget påkostet og i vesentlig grad om- og tilbygget i nyere tid. Tilbakeføring er trolig ikke aktuelt. Sidebygning i 1,5 etasje nylig oppført i en udefinerbar stil.	Bør i prinsippet beholdes i nåværende utførelse.
14	Nyere	Bolig i en etasje i typisk 1960-talls stil. Røstet tak.	Bør i prinsippet beholdes slik det framstår i dag.
15	4	Opprinnelig stil usikker (jfr. Gamle fotografier). I det vesentlige "ny" bolig i 1,5 etasje. Røstet tak.. Byggestil ubestemmelig.	Bør oppgraderes estetisk og tilpasses det bevaringsverdige bygningsmiljøet ved innsetting av stilriktige vinduer m.m.
16	2	Opprinnelig stil sen-empire / sveitser. Bolig i 1,5 etasje fra slutten av 1800-tallet. Opprinnelig form stort sett bevart. Moderne vestlandskledning og vinduer. Jfr.	Bør tilbakeføres fasademessig, bl.a. med stilriktige vinduer.

		SEFRAK-registeret.	
17	2	Opprinnelig stil empire. 1800-talls bolig i en etasje og loftsetasje. Hovedform intakt, men kledning er i nyere tid skiftet ut med tømmermannspanel, og det er satt inn vippevinduer med utenpåliggende sprosser.	Fasader bør tilbakeføres.
18	1	Opprinnelig stil sveitser. Bolig i to etasjer fra rundt 1900. Opprinnelig stil er godt bevart. Ny veranda i stilriktig utførelse. Eksempel på god bevaring. Jfr. SEFRAK-registeret.	Bør bevares slik det nå står.
19	4	Opprinnelig stil empire. Bolig i en etasje oppført i flere faser. Den eldste delen trolig fra 1800-tallet. I det vesentlige moderne i preget, men stilen er ikke gjennomført.	Fasadene bør oppgraderes estetisk.
20	1	Opprinnelig stil empire. Bolig i en etasje med loft fra siste del av 1880-tallet. Opprinnelig form er beholdt. Ny kledning av tømmermannspanel. Nye stilriktige vinduer. Autentisk liten boligeiendom. Jfr. SEFRAK-registeret.	Bør bevares slik det står, eventuelt bør utvendig panel tilbakeføres.
21	5	Opprinnelig stil empire. Bolig i 1,5 etasje av eldre dato. Opprinnelig form stort sett beholdt, men kledning er ny. Det er innsatt nye stilvinduer.	Bør beholdes i nåværende stil, ev. bør fasadedetaljer bearbeides og tilpasses opprinnelig stil i større grad.
22:	1	Opprinnelig stil empire. Bolig i en etasje med loft i 1850-talls stil. Opprinnelig form beholdt. Ny kledning i tømmermannspanel. Nye stilriktige vinduer. Autentisk liten boligeiendom med uthus. Jfr. SEFRAK-registeret.	Bør bevares slik det står, eventuelt bør utvendig kledning tilbakeføres til stilriktig type.
23	2	Opprinnelig stil (sen)empire. Eldre bolig i 1,5 etasje, bygget ca. 1850. Ytre form er opprinnelig, men opprinnelig kledning er skiftet ut med tømmermannspanel og vestlandspanel. Nye stilvinduer er innsatt. Jfr. SEFRAK-registeret.	Kledning bør tilbakeføres
24	Nyere	Moderne bolig i 1970/80-talls stil i en etasje med sokkel. Lavt røstet tak. Helhetlig utformet, men balkong med avvikende preg oppført senere.	Bør i prinsippet beholdes i nåværende, opprinnelig stil.
26	Nyere	Nytt garasjeanlegg med bolig innredet på loft.	Bør bevares slik det står, eventuelt bør utvendig kledning tilbakeføres til opprinnelig stil.
28	2	Opprinnelig stil sveitser. Bolig i to etasjer fra ca. 1900. Glassveranda av nyere dato. Moderne vestlandspanel og vippevinduer. De to uthusene er sammenbygget og fungerer som bolig eller hytte.	Bør tilbakeføres i fasader/vinduer.
30	2	Opprinnelig stil sen-empire. 1800-talls bolig i en etasje med loft. Hovedform og hage intakt, vinduer og kledning er av nyere dato. Typisk boligeiendom for sin tid. Jfr. SEFRAK-registeret.	Bør tilbakeføres mht fasadedetaljer og vinduer.
32	1	Opprinnelig stil sen-empire / sveitser. Bygning fra sen-empiren (1850 og utover) med innslag av sveitserstil. Nylig renoveret, i det vesentlige i opprinnelig stil. Bygningen ble i sin tid oppført som foreningslokale (avholdslosje), men fungerer i dag som bolig.	Bør bevares i sin nyrestaurerte stil
34	2	Opprinnelig stil sveitser / jugend. Sveitserhus/jugendhus med hovedform stort sett i behold, men med moderne kledning og vinduer. Fasader er delvis tilbakeført.	Bør ytterligere tilbakeføres i fasader og vinduer.
36	Nyere	"Typehus" i en etasje i 1970-talls stil. Røstet tak.	Bør beholdes i sin opprinnelige stil.
38	Nyere	Bolig i en etasjeplass sokkel i 1950-talls stil. Røstet tak. Opprinnelig stil beholdt.	Bør i prinsippet beholdes som i dag.
40	1	Opprinnelig stil empire. Gammel bolig i en etasje pluss loft. Opprinnelig form beholdt. Nyere kledning og vinduer fra rundt 1950. Autentisk boligeiendom med hage	Vinduer og fasader bør tilbakeføres, for øvrig bør eiendommen bevares som i

			dag
--	--	--	-----

NYLENEVEIEN:

Adresse	Bev. Kat.	Beskrivelse	Anbefalinger
1	3	Opprinnelig stil sveitser. Bolig i 1,5 etasje med sidebygning fra rundt 1900. Diverse til- og påbygg. Opprinnelig form beholdt, men kledning er av nyere type. Det er innsatt moderne stilvinduer. Jfr SEFRAK-registeret.	Bør tilbakeføres fasademessig.
2	1	Opprinnelig stil empire. Sjarmerende boligeiendom bestående av hovedhus og uthus i opprinnelig stil fra annen halvdel av 1800-tallet, nytt tilbygg i miljøtilpasset stil, alle i en etasje med røstet tak. Typisk for sin tid. Eksempel på god bevaring av gammel bebyggelse og tilpassing av ny. Jfr. SEFRAK-registeret.	
3	1	Opprinnelig stil empire. 1800-talls bolig i en etasje med loft. Jfr. SEFRAK-registeret. Nyrestaurert og påbygget kvist med balkong. Kvist og balkong er ikke opprinnelig/stilriktig. Huset virker noe påpyntet Ny sidebygning i miljøtilpasset stil.	Bør beholdes slik det er i dag
4	1	Opprinnelig stil empire. Bolig i en etasje i typisk tidlig 1800-talls stil med nyere tilbygg. Jfr. SEFRAK-registeret.	Bør utbedres /oppgraderes med kledning og vinduer i opprinnelig stil.
5	4	Opprinnelig stil empire. Gammelt hus med moderne tilbygg i en etasje. Røstet tak. Ny og gammel stil i kombinasjon.	Den opprinnelige stilen bør fremheves og eventuelt videreføres i ny del. Bør bevares slik det framstår i dag.
6	3	Opprinnelig stil trolig sveitser (jfr. Gamle fotografier). Bolig i 1,5 etasje trolig fra 1800-tallet. Nylig restaurert og påbygget i nysveitserstil. Kan være noe påpyntet i forhold til originalen.	Bør beholdes som i dag.

HUSØYVEIEN:

Adresse	Bev. Kat.	Beskrivelse	Anbefalinger
29 (HOT-ELL BORGES)	1	Gammelt gårdsanlegg med hovedbygning, sidebygning og stabbur fra rundt 1800. Fløy og frittstående bygning av nyere dato (ca.1950 og 1990). Hovedbygningen er stort sett beholdt i sin opprinnelige form, men vinduer og panel er skiftet ut og forenklet. Gammel sidebygning og stabbur er beholdt i sin opprinnelige form. En viktig del av det historiske gårdsanlegget er hagen og alleen. Mht. Bevaringskategori må eiendommen vurderes spesielt. Eiendommen har flere bygninger, både av eldre og nyere dato. Bevaringsverdien for enkeltbygningene vil variere avhengig av alder og autenticitet. Som gårdsanlegg har eiendommen meget høy bevaringsverdi, og det er som sådan bevaringskategorien er fastsatt.	Vinduer og fasadedetaljer i eldre bebyggelse bør tilbakeføres til en mer opprinnelig stil. Nyere bebyggelse bør i størst mulig grad tilpasses den opprinnelige bebyggelsen, estetisk og miljømessig.
32	Nyere	Bolig i to etasjer oppført i mur, 1950-tallsstil, røstet tak. Opprinnelig form beholdt, nye vippevinduer.	Bør beholdes i original stil.
34	4	Opprinnelig stil sveitser / jugend. Bolig i 1,5 etasje. Opprinnelige detaljer fjernet. Moderne kledning og vinduer. To tilbygg, et med flatt og et med røstet tak.	Bør oppgraderes estetisk og miljømessig, opprinnelig detaljering i fasader bør tilbakeføres
36	3	Opprinnelig stil usikker, trolig sen-empire. Bolig i to etasjer, trolig fra 1800-tallet, eventuelt senere påbygget. Mindre tilbygg. Funkisvinduer innsatt.	Bør tilbakeføres i størst mulig grad til en 1800-tallsstil.

PRAKTISKE TIPS

- Engasjer arkitekt med kunnskap om bygningshistorie og erfaring fra rehabilitering av eldre bebyggelse.
- Gjennomgå ønsker og behov med arkitekt og kommune, vurder muligheter og måter i forhold til regelverk og historiske forutsetninger. Utarbeid prosjekt og send søknad om byggetillatelse.
- Engasjer bygningshåndverker med kunnskap, erfaring og interesse for rehabilitering av bevaringsverdig bebyggelse.
- Følg opp byggarbeidene tett med bistand fra arkitekt. En del detaljer vil måtte løses under selve byggeprosessen.
- Vær lojal mot den opprinnelige bygningsstilen. Ta vare på og bruk mest mulig av de opprinnelige materialene og bygningskomponentene (de er ofte i bedre stand enn man tror. Alternativt finn fram til den aktuelle bygningens egne, opprinnelige detaljer, snarere enn å gå til arkitekturhistorien og eksempelsamlingene.
- Lapping, reparering, spunsing og lignende er ofte en bedre og billigere form for reparasjon enn full utskifting av for eksempel kledning, vinduer og omrammingsdetaljer.
- Unngå "liksomløsninger" og halvgode tilpasninger (ikke minst gjelder dette vinduer, der det i markedet i dag finnes utallige varianter).
- Bland ikke komponenter fra forskjellige stilarter ukritisk, for eksempel sveitserstildetaljer på et typisk empirehus. Benytt arkitekt til å "sortere" i utvalg og varianter, og utarbeide nødvendige detaljtegninger for fasadene.

NYTTIG BAKGRUNNSLITTERATUR/-INFORMASJON

I avsnittet «enkelbygninger» er det vist til ulike stilarter ved beskrivelse av bygningene. I det følgende gis en grov oversikt over de stilarter en kan finne på området:

Empiren (1800-1855) tilhører den første delen av perioden. I finere eksempler bringer denne stilen med seg motiver fra klassisk arkitektur (gresk, romersk) og 1700-tallsbarokk, men er ellers karakteristisk med sine midtpostvinduer med sprosser (3, 6 eller 8 ruter i hver ramme), stående utvendig kledning med profilerte lekter og en relativt enkel vindusomramming.

Sen-empiren (1835-1870) representerer en overgang til sveitserstilen, som er dominerende i andre halvdel av 1800-tallet. Krysspostvinduer, høvlet panel, mer markerte detaljer omkring vinduer, profilerte bjelkespisser m.v. blir vanlige. Nedre felt i krysspostvinduene har ofte en horisontal sprosse.

Sveitserstilen (1840-1920) satte sterkt preg på bygningsmiljøene både i by og på land. Det hadde sammenheng med oppgangstider og nye tekniske muligheter. Bl.a. ble masseproduksjon av bygningsdetaljer mulig. Maskiner og redskaper ble utnyttet optimalt for å få til intrikate detaljer. Nasjonalromantiske strømninger blandet seg inn. Dragestilen oppstår som en parallellretning til sveitserstilen. Karakteristiske trekk er krysspostvinduer, høvlet, profilert utvendig panel, markerte omrammingsdetaljer (bl.a. braketter og dobbel overkarmsbelistning med ornamenter).

Jugendstilen (1890-1920) oppstod i Europa rundt 1900 som en protest mot etablerte stilretninger. Stilen, som hadde en kort levetid, gir seg forskjellige uttrykk. Det mest typiske eksempel i Norge er Ålesund by, gjenoppført etter brann ved århundreskiftet. Byggeskikken i sin alminnelighet ble preget av jugendstilen noe senere. Prinsipper og detaljer fra sveitserstilen ble videreført i jugendutførelse. Første verdenskrig betyr et brudd i kontinuiteten. En norsk form for jugend oppstod rundt 1920. Karakteristisk er krysspostvinduer med sprosser i øvre felt, høvlet panel, listverk og ornamenter typisk for perioden, glassverandaer med intrikate snekker og glassarbeider.

Funkisstilen (1925-1940) hadde – i rendyrket form – en kort levetid fra slutten av 1920-tallet fram til annen verdenskrig. Stilen innebar et brudd med tidligere tiders forståelse av byggekunsten. Problemstillinger knyttet til bygningens funksjon og menneskenes helse og velvære ble nå satt i fokus. Byggestilen ble renskåret og ”hygienisk”. Karakteristisk er to-rams (midtpost) og tre-rams vinduer uten sprosser (ofte plassert ut mot hjørne), ofte liggende utvendig panel (NB uten hjørnekasse), enkel vindusomramming og spisstak (takfall svakt).

For mer informasjon om de ulike stilartene samt ytterligere råd og vink angående bevaring/istandsetting av eldre trehus vises bl.a til:

- «Gamle trehus» av Drange, Aanesen og Brenne
- Fortidsminneforeningens serie «Gode råd»
- Riksantikvarens informasjonsblader

